

התוכנית הלאומית לניטור פרפרים בישראל

הזמנה לפעילות קהילתית

תוכנית הניטור של פרפרי ישראל הושקה ב- 2009 ביוזמת **"אגודת חובבי הפרפרים בישראל"** במטרה לבנות מאגר מדעי אשר יאסוף ויתעד נתונים ומידע על מצב הפרפרים בישראל. זהו פרויקט **מדע אזרחי** המושתת על מערך של מתנדבים מכל הארץ. המידע הנאסף בניטור מועבר למדענים המוציאים מסמך למקבלי ההחלטות לגבי מצב הטבע בישראל.

למה מנטרים ולמה דווקא פרפרים?

הפרפרים הוכרו כסמן ביולוגי (ביו-אינדיקטור) מן היעילים והמהירים ביותר לזיהוי שינויים שחלים במערכת האקולוגית, זאת עקב רגישותם המיוחדת לשינויים סביבתיים. ניטור פרפרים תוך שיתוף הציבור, כאמצעי אבחון מהיר ויעיל להבנת המצב האקולוגי הולך ומתרחב בעולם ולא רק בשל יופיים, אלא במיוחד בגלל היותם קלים לצפייה, לזיהוי ולניטור, דבר המאפשר ספירה קלה וצבירה מהירה של נתונים להפקת ידע על מצב הפרפרים והטבע סביבנו. **כך הפך ניטור הפרפרים לכלי המעצים את כוחו של הציבור להשפיע על מקבלי ההחלטות הקשורות לאיכות חיינו.** איסוף מידע על מצב הפרפרים מאפשר לימוד וניתוח של מצב הטבע, וממנו ניתן להפיק מסקנות והמלצות על בסיס מדעי לפעולה ומניעה של נזקים שנגרמים בידי אדם, נזקים אשר קשורים למשבר של הכחדת בעלי חיים וצמחים בכל העולם. ניטור הנעשה בעזרת פרוטוקול קבוע ולאורך זמן, הוא שמאפשר לאמוד את מצבם של מינים וחברות, תוך השוואת מצבם בשמורות טבע לעומת אזורים בלתי מוגנים, בין מצבם בערים לעומת המצב בשטחים פתוחים, בשדות חקלאיים וכו'. מדדים עיקריים המושגים מן הניטור שיטתי כוללים: זיהוי שינויים בזמני ההופעה וההיעלמות של פרפרים ממינים שונים, זיהוי תנודות ושינויים בגודל האוכלוסייה, שינויים בהרכב המינים ועוד. שינויים במדדים אלה יכולים להתריע על השפעות סביבתיות שונות כגון זיהומי קרקע, מים ואויר, אובדן שטחים פתוחים או על פגיעות בערך האקולוגי של מרחבים עירוניים ציבוריים.

מי מנטר ובאיזו תדירות?

תוכנית הניטור הלאומי של פרפרים בישראל מבוססת בראש ובראשונה על רשת מתנדבים בפריסה ארצית של **מסלולי ניטור קבועים**, בהם מבוצעות תצפיות על פי פרוטוקול קבוע ("חתיכי פולארד"), פעמיים בחודש לאורך כל השנה. המנטרים המתנדבים הינם חובבי טבע בכל הגילאים.

איך מנטרים?

בוחרים מסלול באזור טבעי או טבע עירוני הקרוב לסביבת המנטר. אורך המסלול 300-500 מטר, המחולק למקטעים של 50 מטר. את הפרפרים שרואים בכל קטע רושמים.

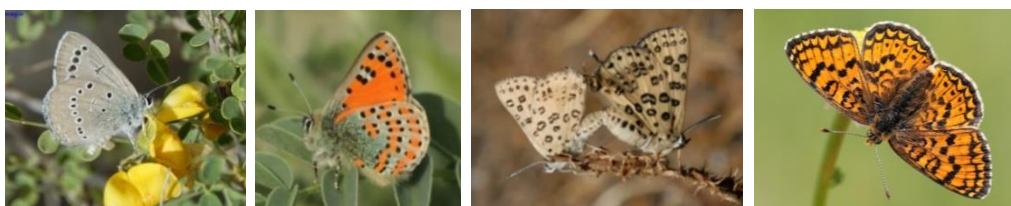
כיצד מזהים את הפרפרים?

כל מנטר מקבל הכשרה, כחלק מקהילה או באם הוא מנטר עצמאי מקבל תמיכה מאחד מחברי אגודת חובבי הפרפרים/ רכזת ניטור ארצית.

איך נרשמים הנתונים?

כל התצפיות מגיעות למאגר הנתונים של תצפיות הפרפרים בישראל. אתר אינטרנטי הנקרא "תוכנית הלאומית לניטור פרפרים בישראל".

את הנתונים אפשר להקליד למערכת או ביתר קלות להתחבר אליה דרך אפליקציה (בחנות גוגל- ניטור פרפרים) המעבירה נתונים עם מיקום מדויק, זמן ותנאי מזה"א וכלים לזיהוי הפרפר. במאגר יש גם **תצפיות "אקראיות"** (ספוראדיות) המתקבלות מדי יום ממתנדבים בכל הארץ. קיימות שתי אפליקציות. האחת, לדיווח לניטור שיטתי במסלול קבוע. שנייה, אפליקציית "ראיתי פרפר" לתצפיות אקראיות וכמו כן יש אפליקציות מיוחדות לאיסוף נתונים למינים נדירים (צמריר הקדד, נחשתן נמלים גלילי).

14 המינים
המוגנים
בישראל
עדיין
נמצאים
תחת איום

כמה מסלולים פעילים כיום?

יותר מ-130 מסלולי ניטור פעילים כיום בכל הארץ, מן הגולן ועד אילת. מתנדבים ממוכנים ומצטרפים למערך הניטור הארצי ההולך וגדל. חלקם כעצמאיים וחלקם במסגרת קהילות נאמני-טבע: במגידו, עמק המעינות, רמת הנדיב ובשומרון, בחדרה ומודיעין (בחסות החברה להגנת הטבע) קרית אונו, רמת הנגב, אגמון החולה ועוד ערים ומועצות בחסות הרשויות.

תכנית הניטור כיום

אגודת חובבי הפרפרים שמה לה למטרה לבסס ולהרחיב את תכנית הניטור מבחינת פעילות המנטרים והקהילות, לשם הגעה לפריסה גיאוגרפית רחבה וכיסוי של בתי הגידול השונים בארץ.

חשיבות הקמת קהילה

הקמת קהילות ניטור זו הדרך הנכונה לשמר ניטור רציף לאורך זמן. לכן פיתחנו תכניות הכשרה שנתיות לקהל הרחב עם טובי המרצים והפרפראים בישראל הכוללות מפגשים חודשיים בהם התושבים לומדים על תכנית הניטור וחשיבותה, על משפחות הפרפרים באזורם, סימון מסלולים באזור ביתם, הכנסת נתונים למאגר הנתונים הארצי, השתתפות בכנסים וסיורים של האגודה ומעורבות בשמירה על הטבע. לכל קהילת ניטור יש רכז/ת קהילה שמהווה את המפתח להצלחת המיזם. רכז/ת הקהילה מקבל/ת את הליווי והכלים המתאימים לייצר ולשמר את קהילת הניטור ולהפכה לגאוות הרשות. בין שאר תפקידי הרכז: סימון מסלולי ניטור, ריכוז מפגשי העשרה והכשרה, סיורי ניטור, ניהול קבוצת וואטסאפ ורשימת תפוצה, פרסום, שיווק, בניית תכנית שנתית, הטמעת הנושא במוסדות החינוך של הרשות ועוד..

התאמת התכנית לקהילה

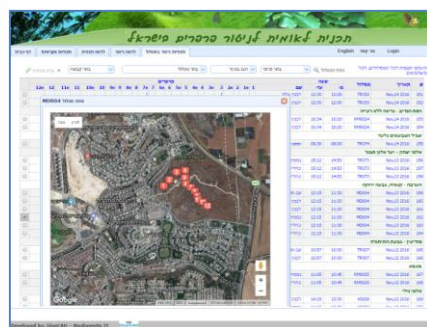
התכנית נבנית ומותאמת לרשות ושותפים בה מנהל היח' הסביבתית, רכז חינוך, רכז קהילה, אקולוג הרשות ורכז מטעם הרשות המתמנה לנהל את קהילת הניטור בליווי רכזת הניטור הארצית. בסוף כל שנת ניטור, הרשות מקבלת דו"ח על סקירת הפרפרים בתחומה, מינים נדירים, צמחים פונקאים וצמחי צוף וכד'. כמו כן, פעילות הניטור ברשות מתפרסמת במידעוני האגודה ומוצגת בכנסים השנתיים.

הכוחות המובילים של מיזם הניטור

דובי בנימיני-נשיא אגודת חובבי הפרפרים, אופיר תומר- מזכיר אגודת חובבי הפרפרים, ד"ר רחלי שורר-צחור (ממקימי התוכנית), ישראל פאר- מנהל מערכות המידע, ד"ר גיא פאר, היועץ המדעי, טל מלונכא- רכזת ניטור ארצית ואור קומאי, חוקר תכנית הניטור. בנוסף ישנם רכזים אזוריים של תכנית הניטור ומומחי אימות תצפיות תורמים גם הם רבות מזמנם (ד"ר צביקה אבני, ד"ר גדי איש-עם, ד"ר עוז בן יהודה, אלון טולדו, ירון משען, אבייטר פיינגולד).

תכנית ניטור הפרפרים, בהיותה פרויקט של מדע-קהילה ומפעל התנדבותי, רואה כחזון וכיעד את שיתוף הפעולה עם רשויות, גופי מחקר, גופים ממשלתיים וכל ישות הפעילה לשמירה והגנת הטבע בישראל.

לפרטים נוספים, קביעת פגישה או תיאום הרצאה אנא פנו אל: bmsisrael@gmail.com, טל': 054-4973856. טל מלונכא- רכזת ניטור ארצית,

תוכנית הניטור של פרפרים בישראל מלהיבה את הקהל (מכל הגילאים) ומהווה כלי חדשני לשיתוף הקהילה, ללמידה משותפת ועשייה בתחום שמירת הטבע.